

О.Є. Абатуров, д.м.н., професор, І.Л. Височина, к.м.н., Дніпропетровська медична академія

Індивідуальна фітопрофілактика сезонної гострої респіраторної захворюваності як дієвий механізм збереження здоров'я населення

Ще понад століття тому видатний хірург М. Пирогов стверджував, що майбутнє належить медицині профілактичній. Сьогодні превентивну медицину покладено в основу системи охорони здоров'я в усіх країнах із розвинутою економікою, а інвестиції в цей напрям визнано максимально ефективними серед усіх вкладень в індустрію здоров'я [1, 6, 16].

Профілактика, профілактична медицина (від грец. «попереджувальний») — це система науково обґрунтованих заходів у медицині, спрямованих на зміцнення здоров'я, попередження розвитку захворювань та їх ускладнень. Профілактика окремих хвороб відома ще з часів Стародавньої Індії, Риму, Греції.

Згідно з класичними канонами розрізняють три види профілактики: первинна (недопущення захворювання), вторинна (профілактика ускладнень), третинна (мінімізування інвалідизації), крім того, існує поділ на індивідуальну й суспільну профілактику. І якщо суспільна профілактика є складовою частиною насамперед державних заходів, то проведення індивідуальної профілактики залежить від формування серед населення медико-соціальної свідомості й установок на здоровий спосіб життя, і в цьому процесі значну роль відіграє безпосередній авторитет лікаря та інформування людей про сутність та значущість тих чи інших профілактичних заходів.

Фахівці Національного центру додаткової та альтернативної медицини (NCCAM) Національного інституту здоров'я (NIH) США констатували, що сьогодні понад третина дорослого населення країни використовують траволікування, голковколівання і масаж з лікувальною метою, що пояснюється експертами «не стільки як результат незадоволеності традиційною медициною, скільки тим, що користувачі знайшли альтернативу існуючим підходам, цілі якої більшою мірою збігаються з їхніми власними цінностями, переконаннями і філософською орієнтацією на здоров'я і життя» [1].

Американська академія педіатрії також визнає необхідність більш широкого застосування фітотерапії у пацієнтів дитячого віку. Основними причинами використання батьками засобів альтернативної медицини у дітей є побоювання щодо розвитку побічних ефектів синтетичних препаратів, незадоволеність традиційною терапією, а також встановлена ефективність альтернативного лікування.

Відповідно до класифікації Всесвітньої організації охорони здоров'я фітотерапія є однією зі складових частин традиційної медицини, різновидом метаболічної терапії та повною мірою відповідає вимогам патогенетичної терапії [3, 17]. Серед основних переваг фітотерапії можна виділити такі [1, 3, 6, 16, 17]:

- біологічна спорідненість між активними речовинами рослин і фізіологічно активними речовинами організму;
- можливість тривалого та безпечного застосування;
- полівалентність дії, що дозволяє проводити лікування основного й супутнього захворювання;
- простота і зручність приготування і використання фітопрепаратів у домашніх умовах;
- можливість застосування з профілактичною метою;

- сумісність із синтетичними лікарськими препаратами;
- ефективність при функціональних розладах організму;
- можливість використання при легкому перебігу захворювань, для підвищення лікувального ефекту специфічної терапії та як засіб підтримувального лікування.

На думку експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я, у XXI ст. роль інфекційних агентів у розвитку різних патологічних станів в організмі людини зростатиме, а проблема інфекційних захворювань з їх високою контагіозністю, швидким поширенням та охопленням значної кількості населення, епідемічною напруженістю і необхідністю проведення своєчасних протиепідемічних заходів залишається однією з найактуальніших у світі, у тому числі і в Україні [7].

Висока захворюваність на гострі респіраторні вірусні інфекції (ГРВІ) з розвитком тяжких ускладнень, що нерідко призводять до летальних наслідків, серед дорослого та дитячого населення в періоди сезонного підйому становить серйозну медико-соціальну й економічну проблему. За даними офіційної статистики, щороку в Україні на ГРВІ хворіють 10-16 млн осіб, що становить у середньому 20-35% населення країни, при цьому економічні збитки внаслідок тимчасової втрати працездатності для нашої держави досягають близько 500 млн грн на рік.

Огляд літератури із зазначеної проблеми свідчить, що інструменти лікування і профілактики ГРВІ в рамках алопатичної (традиційної) медицини дещо обмежені, і цим пояснюється значний інтерес науковців, практичних лікарів і населення до застосування якісних засобів природного походження, зокрема до продукції компанії «Біонорика СЕ», в основу діяльності якої покладено принцип фітонірингу.

Компанія «Біонорика СЕ» є однією з найвідоміших фармацевтичних компаній Європи і працює на фармацевтичному ринку вже понад 78 років [14]. Фахівцями компанії створено препарати, що

стали еталоном фітофармакології, — Синупрет, Імупрет (попередня назва — Тонзилгон Н), Мастодинон, Бронхипрет та ін.

Фітоімуномодулятор Імупрет повноправно входить до «сузір'я» продуктів компанії «Біонорика СЕ» і відповідає концепції комплексної цільової терапії. Імупрет є стандартизованою за вмістом кверцетину та інших флавоноїдів сумішшю екстрактів 7 рослин: кореня алтею (*Althaeae radix*), квітів ромашки (*Chamomillae flos*), трави деревію (*Millefolii herba*), кори дуба (*Quercus cortex*), листя волоського горіха (*Juglandis folia*), трави хвоща польового (*Equiseti herba*) і трави кульбаби лікарської (*Taraxaci herba*) [21].

Основні фармакотерапевтичні ефекти компонентів препарату Імупрет наведено в таблиці.

Імуномодуючі властивості мають такі складові частини препарату Імупрет, як корінь алтею, квіти ромашки і трава хвоща польового (за результатами оцінки фагоцитарної активності макрофагів і гранулоцитів крові) [5]. На сьогодні відомо, що імуномодуюча активність препарату Імупрет переважно пов'язана зі стимуляцією кисневого вибуху в імунокомпетентних клітинах, що зумовлює підвищення ефективності реакцій клітинного імунітету без зміни вектора його спрямованості. Крім впливу рослинних компонентів препарату на клітинні механізми неспецифічного захисту, його дія також проявляється у стимуляції антитілогенезу. Імупрет також здатний модулювати імунну відповідь клітинних культур мигдаликів при культивуванні *in vitro* [10, 11, 20].

Поряд з експериментальними проведеними клініко-імунологічними дослідженнями, які показали, що включення до комплексної терапії препарату Імупрет сприяло підвищенню активності природних кілерів ($M \approx 27,5\%$), зниженню рівня лактоферину, нормалізації рівня ІЛ-1, підвищенню вмісту ІФН- γ у плазмі крові [4, 9, 10, 20].

На тлі клінічного застосування препарату Імупрет у хворих, які перенесли

О.Є. Абатуров

хірургічне втручання з приводу хронічного тонзиліту, спостерігалось зниження рівня кортизолу в крові, що дозволяє припустити наявність у цього фітокомплексу адаптогенного ефекту [9].

Проведені співробітниками лабораторії патофізіології та імунології ДУ «Інститут отоларингології ім. О.С. Коломійченка НАМН України» дослідження *in vitro* показали, що імуномодуюча активність препарату Імупрет [4, 5, 10, 11, 13, 15, 18-20] пов'язана із впливом рослинних компонентів препарату на клітинні механізми неспецифічного захисту, а також проявляється щодо набутого імунітету (стимуляція вироблення антитіл *in vivo*). Крім того, встановлено, що в'язучі, антиоксидантні та обволікаючі властивості рослинних компонентів препарату зменшують пошкодження і сприяють регенерації клітин при інфекції.

Таким чином, проведені дослідження як *in vitro*, так і *in vivo* свідчать про імуномодуючий ефект фітопрепарату Імупрет, що полягає у впливі на вроджений (природну цитотоксичну активність і фагоцитоз) і набутий (антитілогенез) імунітет [4, 5, 9-13, 15, 20]. Це підтверджує доцільність застосування препарату як імуномодулятора у профілактиці інфекційно-запальних захворювань і вторинних імунодефіцитних станів різного генезу [2, 8, 9, 12, 15, 21].

Широкий спектр властивостей препарату Імупрет, зокрема виражений синергізм протизапального й імуномодуючого ефекту, а також безпечний клінічний профіль, сприяли його активному застосуванню в педіатричній практиці. Препарат зарекомендував себе як ефективний натуральний засіб для профілактики виникнення як безпосередньо ГРВІ, так і їх ускладнень та рецидивів на тлі ослабленого імунітету [18, 19].

За даними Л.С. Овчаренко і співавт. [12], використання Імупрету пацієнтами з гострими респіраторними інфекціями, хронічними захворюваннями глотки супроводжувалося суттєвим покращенням низки показників імунітету, зокрема зареєстровано збільшення кількості клітин з експресією поверхневого антигену CD4.

Результати пілотного дослідження, проведеного в Російському національному дослідницькому медичному університеті ім. М.І. Пирогова (Ріммеле М., 2011), підтверджують, що профілактичний ефект застосування препарату Імупрет у дітей віком 6-11 років по 1 таблетці 2 рази на добу протягом 25 днів можна порівняти з таким під час проведення протигрипозної вакцинації з використанням тривалентної субодиночної вакцини, що пройшла сезонну актуалізацію (скорочення тривалості ГРВІ до 4,6 дня і зниження показників сезонної захворюваності) [4, 13].

Оскільки ГРВІ виступає тригерним фактором у розвитку загострення такої поширеної патології дитячого віку, як

Таблиця. Основні фармакотерапевтичні ефекти компонентів препарату Імупрет (German Commission E; ESCOP; WHO, 1999, 2002)	
Компоненти препарату Імупрет	Основні фармакотерапевтичні ефекти
Екстракт кореня алтею	Імуностимулюючий, протизапальний, проти кашльовий, обволікаючий (зменшення подразнення слизової оболонки дихальних шляхів і зумовленого цим сухого кашлю)
Екстракт квітів ромашки	Протизапальний, антиоксидантний, антибактеріальний, імуностимулюючий, ранозагоювальний
Екстракт трави хвоща польового	Протизапальний, імуностимулюючий, протівірусний
Екстракт листя горіха	Протизапальний, протівірусний (вірусостатичний), ранозагоювальний, дублячий
Екстракт трави деревію	Антибактеріальний, протизапальний
Екстракт кори дуба	Протівірусний (вірусостатичний), антиоксидантний, ранозагоювальний, дублячий
Екстракт трави кульбаби	Протизапальний, імуностимулюючий

хронічний тонзиліт, ефективна профілактика ГРВІ має істотне значення також для запобігання виникненню загострень хронічного тонзиліту, адже Імупрет забезпечує ефективний лізис патогенних мікроорганізмів унаслідок підвищення активності фагоцитів у 2 рази, що підтверджує його вплив на вроджений імунітет, сприяє виробленню ІЛ-6, а це, у свою чергу, відіграє важливу роль у захисті організму від чужорідних агентів і підвищенні його захисних функцій [8].

Ефективність та безпечність застосування фітопрепарату Імупрет показано в дослідженнях, проведених у Німеччині, Росії, Україні та Білорусі. Так, ефективність використання препарату Імупрет для профілактики та лікування гострих респіраторних захворювань у дітей, які часто хворіють, підтверджено в дослідженнях, проведених фахівцями Першого Московського державного медичного університету ім. І.М. Сеченова і Білоруського державного медичного університету (м. Мінськ), у ході яких спостерігалось зменшення частоти епізодів ГРВІ, скорочення загальної тривалості ГРВІ і кожного епізоду зокрема. А в комплексі з оздоровчими заходами, спрямованими на профілактику повторних ГРВІ, застосування Імупрету сприяло відновленню колонізаційної резистентності ротової порожнини і попереджало розвиток повторних епізодів респіраторних інфекцій [2, 18, 19].

За даними огляду літератури, Імупрет є високоефективним препаратом для профілактики грипу та ГРВІ в учнів загальноосвітніх шкіл (zareєстровано зниження захворюваності в 3,6 рази, зменшення середньої кількості пропущених днів через хворобу в 6,5 рази, значне (12,5 проти 48%) зменшення частки тяжких форм ГРВІ), що збігається з результатами досліджень колективу українських учених.

Імуномодуюча дія препарату Імупрет є дозозалежною, що визначає схему його дозувань. У разі гострого перебігу процесу препарат приймають 5-6 разів на добу, що забезпечує активацію кисневого вибуху в імунних клітинах. Це зумовлює підвищення ефективності імунних кілерних реакцій і фагоцитозу без зміни їх вектора. З метою профілактики кратність прийому препарату Імупрет становить 3 рази на добу, що забезпечує відновлення клітинної структури імунних органів, формування імунологічної пам'яті та інших реакцій, важливих для довгострокового захисту організму.

Імупрет випускається у двох лікарських формах — краплі і таблетки. З профілактичною метою Імупрет призначають протягом 4-6 тижнів двічі на рік. Грудним дітям і дітям віком до 5 років рекомендується приймати по одній краплі на 1 кг маси тіла 3 рази на добу; дітям від 5 до 10 років — по 15 крапель 3 рази на добу; від 10 до 16 років — по 20 крапель тричі на добу; від 16 років — по 25 крапель або 1 таблетку 3 рази на добу.

Таким чином, результати численних клінічних досліджень свідчать про ефективність і безпеку застосування препарату Імупрет для профілактики гострих респіраторних інфекцій та їх ускладнень, у схемах масової сезонної та індивідуальної профілактики ГРВІ та при інших станах, які вимагають підвищення захисних сил організму.

Література

- Абатуров А.Е. Фитотерапия в лечении и профилактике острых респираторных заболеваний у детей // Природная медицина. — 2012. — № 2 (10). — С. 20-22.
- Бергер Т. Эффективность и переносимость растительного комбинированного препарата Имупрет® (Наблюдение применения у детей и подростков с рецидивирующими инфекциями верхних дыхательных путей) / Т. Бергер // Современная педиатрия. — 2009. — № 2. — С. 58-63.
- Вікторов О.П. Фітопрепарати: раціональний підхід до медичного застосування / О. П. Вікторов // Фітотерапія. Часопис. — 2011. — № 3. — С. 3-12.

- Влияние фитомодулятора «Имупрет» на факторы противовирусного иммунитета in vitro. / О.Ф. Мельников, Л.Д. Кривохатская, М.Д. Тимченко, А.Ю. Бредун, Е.Е. Ямпольская, А.Е. Мурзина // Ринология. — 2012. — № 2. — С.9-13.
- Вплив сучасного комбінованого фітозасобу Імупрету на стан макрофагальної фагоцитуючої системи у хворих із синдромом хронічної втоми / Т.П. Гарник [та ін.] // Фітотерапія. Часопис. — 2010. — № 2. — С. 32-40.
- Гарник Т.П. Современная фитотерапия: природная сокровищница здоровья плюс новые технологии // Природная медицина. — 2009. — № 1. — С. 6-7.
- Головні питання імунопрофілактики та лікування інфекційних і соматичних хвороб: національний цикл семінарів з акцентом на лікування й профілактику респіраторних інфекцій // Современная педиатрия. — 2012. — № 6. — С. 45-46.
- Господарський Ф.Я. Використання фітопрепарату Імупрет в імунореабілітаційному лікуванні хворих на хронічний тонзиліт з частими загостреннями / Ф.Я. Господарський, Х.О. Господарська, Л.А. Гришук // Вісник наукових досліджень. — 2008. — № 4. — С. 51-53.
- Имупрет как фитомодулятор и адаптоген / О.Ф. Мельников, О.Г. Рыльская, А.В. Цимар, Н.А. Пелешенко // Природная медицина. — 2013. — № 2. — С. 70-74.

- Мельников О.Ф. Иммунореабилитационный потенциал препарата Имупрет // Клініч. імунологія. Алергологія. Інфектологія. — К., 2011. — № 1. — С. 65-69.
- Мельников О.Ф. Иммунотенезирующие свойства фитопрепарата Тонзилгон Н / О.Ф. Мельников, Д.И. Заболотный, Ю.А. Дидиченко // Имунологія та алергологія. — 2006. — № 3. — С. 37-39.
- Новий підхід до імунокорекції у дітей / Л.С. Овчаренко, А.О. Вертегел, Т.Г. Андрієнко, В.П. Медведєв, І.І. Редько, Н.В. Жихарева, І.В. Самохін, І.В. Шамрай // Сучасні медичні технології. — 2009. — № 3. — С. 11-18.
- Подавление секреции интерлейкина (IL)-8 и бета-дефензина 2 человека в LPS- и/или IL-1В-стимулируемых эпителиальных клетках A549 дыхательных путей растительной композицией против респираторных инфекций (BNO 1030) [Текст] / К. Hostanska [и др.] // Современная педиатрия. — 2013. — № 3. — С. 17-22.
- Попп М. Технология фитониринга: неисчерпаемый потенциал, большие перспективы. // Здоровье Украины. — 2007 — № 13-14. — С. 60-61.
- Разумный Р.В. Вплив комбінованого фітозасобу Імупрету на показники клітинної ланки імунітету у хворих на негоспітальну пневмонію, сполучену зі стеатозом печінки в періоді медичної реабілітації / Р.В. Разумний // Український морфологічний альманах. — 2011. — Т. 9, № 2. — С. 70-74.

- Современные подходы к фитотерапии острых и хронических заболеваний верхних дыхательных путей: мировой научный опыт // Современная педиатрия. — 2012. — № 5. — С. 83-87.
- Фітотерапія: сучасні тенденції до використання в лікарській практиці та перспективи подальшого розвитку / В.А. Туманов, В.В. Поканевич, Т.П. Гарник [та ін.] // Фітотерапія. Часопис. — 2012. — № 1. — С. 4-11.
- Цодікова О.А. Саногенетична корекція стану муккозального імунітету у дітей з використанням сучасних фітоімуномодуляторів / О.А. Цодікова, К.Б. Гарбар, Г.С. Барчан // Современная педиатрия. — 2012. — № 3. — С. 84-90.
- Цодікова О.А. Вплив фітопрепарату Імупрет на індексні показники периферичної крові дітей з рецидивними респіраторними інфекціями / О.А. Цодікова // Современная педиатрия. — 2012. — № 4. — С. 122-127.
- Экспериментальные исследования влияния имупрета и синупрета на ключевые параметры иммунитета / О.Ф. Мельников [и др.] // Журнал вушних, носовых и горловых хвороб. — 2010. — № 5. — С. 55-59.
- Юрьев К.Л. От частного к общему, или эстафету принимает Имупрет / К.Л. Юрьев // Український медичний часопис. — 2008. — № 3(65). — С. 1-13.

3y

Bionorica®

Захворювання органів дихання?

Імупрет®

7 рослинних компонентів

 перешкоджає поширенню інфекції¹

 зміцнює імунітет²

 захищає від рецидивів та ускладнень³

Розкриваючи силу рослин

Імупрет®. Показання до застосування: Захворювання верхніх дихальних шляхів (тонзиліт, фарингіт, ларингіт). Профілактика ускладнень та рецидивів при респіраторних вірусних інфекціях внаслідок зниження захисних сил організму. **Спосіб застосування та дози:** В залежності від симптомів захворювання, препарат застосовують в таких дозах: гострі прояви: Дорослі та діти від 12 років по 25 крапель або по 2 табл. 5-6 разів на день, діти 6-11 років по 15 крапель або по 1 табл. 5-6 разів на день, діти з 2 до 5 років по 10 крапель 5-6 разів на день, діти з 1 до 2 років по 5 крапель 5-6 разів на день. Після зникнення гострих проявів доцільно приймати ще протягом тижня. **Протипоказання:** Підвищена індивідуальна чутливість до компонентів препарату. Не рекомендується застосовувати у період вагітності та годування груддю. **Побічні ефекти:** рідко можуть виникати шлунково-кишкові розлади, алергічні реакції.

- Стан імунологічної резистентності і ефективність профілактики і лікування ускладнень ГРВІ у дітей. (Е. Прохоров) «Здоров'я України» 29 № 3 (88) лютий 2004.
- Імуномодуючі властивості препарату Тонзилгон Н (О. Мельников) «Здоров'я України» № 5 (136) Лютий 2006; Експериментальне дослідження імуномодуючих властивостей Тонзилгону Н in vitro (О. Мельников, О.Рильська), ЖУНГБ № 3/2005, (стр 74-76).
- Стан імунологічної резистентності і ефективність профілактики і лікування ускладнень ГРВІ у дітей. (Е. Прохоров) «Здоров'я України» 29 № 3 (88) Лютий 2004; саногенетична корекція стану муккозального імунітету у дітей з використанням сучасних рослинних імуномодуляторів (О. Цодікова, К. Гарбар) «Сучасна педіатрія» № 3 (43) / 2012; Здоров'я у сезон застуд завдяки комбінованому рослинному препарату (M. Rimmele) Naturamed 5/2010, Medical Nature № 5/2011.

Імупрет® краплі: Р.С. №UA/6909/01/01 від 26.07.12. **Імупрет® таблетки:** Р.П. №UA/6909/02/01 від 26.07.12.

ТОВ «Біонорика», 02095, м. Київ, вул. Княжий Затон, 9, тел.: (044) 521-86-00, факс: (044) 521-86-01, e-mail: info@bionorica.ua.

Для розміщення у спеціалізованих виданнях, призначених для медичних установ та лікарів, а також для розповсюдження на семінарах, конференціях, симпозиумах з медичної тематики. Матеріал призначений виключно для спеціалістів у галузі охорони здоров'я.